

Ненад П. РАДИВОЈЕВИЋ*
Правни факултет у Новом Саду
Универзитет у Новом Саду

ПРИВАТНО ОБЕЗБЕЂЕЊЕ И ТРАНСПОРТ НОВЦА И ДРУГИХ ВРЕДНОСТИ У ФРАНЦУСКОЈ – ИСТОРИЈСКИ И ПРАВНИ АСПЕКТИ

Апстракт: Изазови са којима се суочава већина држава данас јесте и усвајање одговарајућег правног оквира којим би се најважнија питања делатности приватне безбедности регулисала. Свакако да једно од тих питања јесу и услуге које приватне безбедносне компаније пружају, међу које спада и делатност обезбеђења транспорта новца и других вредности.

Француска као држава чланица Европске уније има специфичан правни оквир. Анализа правног оквира којим је уређена делатност приватног обезбеђења када је у питању транспорт новца и других вредности јесте предмет овог рада. С тим у вези, посебно ће бити анализиран историјски развој правног оквира. Такође, биће анализиране и одредбе тренутно важећег Законика о унутрашњој безбедности (Code de la sécurité intérieure), којима су, између осталог, уређена следећа питања: вршење послова (обезбеђења) транспорта новца и других вредности; услови које треба да испуни транспортно возило; врсте транспортних возила; посада транспортног возила; ношење униформе, заштитног прслука и оружја и системи техничке заштите.

Кључне речи: приватно обезбеђење, транспорт новца и других вредности, правни оквир, Француска.

1. УВОД

Тренд раста (индустрије) приватне безбедности је захватио готово све савремене државе, па тако и државе Европе и државе чланице Европске уније (у даљем тексту: ЕУ), о чему говоре и подаци о расту ове индустрије из године у годину (van Steden-Sarre 2007, The socio-economic added value of private security services in Europe 2013: 25-27, Facts&Figures – Private Security in Europe 2013 2013, Facts&Figures – Private Security in Europe 2015, 2017). Приватну безбедност можемо одредити као „профитно оријентисану индустрију која пружа услуге у људству, опреми и процедурама којима се спречавају губици узроковани људском грешком, ванредним ситуацијама, природним непогодама и криминалним активностима“ (Hess 2009: 3). Такође, приватна безбедност се може дефинисати као „планска и организована самостална или заједничка делатност и функција појединца, организација,

* Доцент, ORCID 0000-0002-0630-0632, n.radivojevic@pf.uns.ac

приватних и/или професионалних агенција, усмерених ка сопственој заштити или заштити других, као и заштити одговарајућих лица, простора, објеката, пословања или делатности, а који нису покривени ексклузивном заштитом државних органа“ (Стајић, Лукић 2011: 6). Схваћена на овај начин, приватна безбедност данас обухвата делатност агенција (компанија) које обављају делатност приватног обезбеђења (у виду пружања услуга заштите лица, имовине и пословања другим правним или физичким лицима или за сопствене потребе) и детективских агенција, као и деловање приватних војних компанија (Радивојевић 2019). Предмет нашег рада јесте делатност компанија за приватно обезбеђење, односно делатност транспорта новца и других вредности у Француској, посматрана са историјског и правног аспекта.

Једна од главних карактеристика приватног обезбеђења данас јесте поседовање овлашћења којима се могу угрозити поједина људска права и слободе, због чега поједини аутори указују да управо због тога питања професионализма и одговорност у раду приватних безбедносних компанија морају бити у центру истраживачке пажње, како на теоријском тако и на практичном нивоу (van Steden, Sarre 2007: 222). То је пред државе поставило захтеве да се предузму одређене активности на плану усвајања правног оквира којим би се најважнија питања делатности приватног обезбеђења регулисала. Историјски посматрано, у тим активностима свакако предњаче развијене западне државе. Када је у питању ЕУ, односно државе чланице, треба указати на различита правна решења по питању приватног обезбеђења (Button, Stiernstedt 2017; Button, Stiernstedt 2018; Facts&Figures – Private Security in Europe 2013 2013). Једна од тих развијених држава свакако јесте и Француска у којој сада већ постоји вишевековна пракса усвајања и иновирања правних решења којима су различите делатности и сва кључна питања приватног обезбеђења регулисана.

Полазећи од претходно наведеног, у раду ћемо се посебно осврнути на питања правног уређења приватног обезбеђења и посебно делатности (обезбеђења) транспорта новца и других вредности и историјски развој правног оквира који уређује приватно обезбеђење у Француској. Биће приказан еволутивни развој позитивно-правних решења, као и идентификоване специфичности важећег правног оквира. С тим у вези, посебно ћемо анализирати важећи правни оквир којим је уређена делатност приватног обезбеђења у области транспорта новца и других вредности у Француској, односно одредбе Законика о унутрашњој безбедности (*Code de la sécurité intérieure*) из 2012. године. Наведена искуства могу бити од значаја приликом будућих измена и допуна правног оквира приватног обезбеђења у Републици Србији, нарочито у делу везаном за транспорт новца и других вредности.

2. ОПШТА ПИТАЊА ПРАВНОГ УРЕЂЕЊА ПРИВАТНОГ ОБЕЗБЕЂЕЊА И ДЕЛАТНОСТИ ТРАНСПОРТА НОВЦА И ДРУГИХ ВРЕДНОСТИ

Државе чланице ЕУ поседују националне прописе за дефинисање, управљање и контролу активности приватних безбедносних компанија и њихових запослених. Чак и ако се правна регулатива и њена примена значајно разликује од земље до земље, главни разлози за доношење и циљеви су углавном идентични. Разлози и циљеви

се могу груписати у три категорије. Прво, ту су уставни разлози, као што су заштита људских права, одржавање државног монопола у борби против криминала и јасно дефинисање поделе послова између приватне и јавне безбедности. Друго, постоје захтеви од јавног интереса, као што је гарантовање одговорности пружаоца услуга обезбеђења и њихова контрола од стране јавних органа у погледу ношења и употребе оружја. На крају, као треће, указује се и на професионалне захтеве, чији је циљ да елиминишу постојање и деловање нелојалних компанија постављањем минималних стандарда квалитета и етичких стандарда за организацију обуке, као и гарантовање одговарајућих услова запослења (Scheerlinck, Buts i dr. 2020: 224).

Сагледавајући правна решења у појединим државама чланицама ЕУ, можемо рећи да једно од кључних питања које је потребно регулисати јесте делатност приватне безбедности, односно (безбедносне) услуге које приватне безбедносне компаније пружају. Под безбедносним услугама подразумевамо услуге обезбеђења лица, имовине и пословања, обезбеђење објеката, транспорт новца и вредносних пошиљки, видео надзор (обука, монтажа, употреба, одржавање), алармне системе, истраге крађа, тражење несталих особа, проверавање бонитета потенцијалних пословних партнера, проверу кандидата приликом запошљавања, пословну шпијунажу и сл. (Радивојевић 2019: 64). Као што можемо видети, делатност приватне безбедности је заиста широка, а једна од тих делатности јесте и (обезбеђење) транспорта новца и других вредности.

Најошштије речено, транспорт новца и (ли) других вредности¹ представља превоз или пренос новца (превозним средством или пешке) са једног места на друго, односно са једне локације на другу. У питању је делатност за коју су у оквирима националних држава, у зависности од националних прописа, надлежни (овлашћени, оспособљени и опремљени) одређени субјекти пре свега министарства унутрашњих послова (полиција) и војске као државни органи, али све више и специјализоване компаније из области приватног обезбеђења. Као таква, ова делатност се у појединим земљама регулише правним нормама и оне су више-мање сличне у свим демократским земљама. Оно што је заједничко готово свим државама јесте неопходност поседовања одговарајуће лиценце издате од стране одговарајућег јавног тела, похађање обуке, поседовање одговарајућих специјалних транспортних средстава (возила) и специјалних торби и сефова, као и ношење оружја од стране службеника обезбеђења.

Треба рећи да су послови обезбеђења транспорта новца уско везани са бројним ризицима и опасностима који се у пракси манифестују у виду оружаних напада од стране различитих носилаца угрожавања. Ово је нарочито изражено у случајевима када је у питању велика количина новца, накита, драгоцености или других вредности које се транспортују,² због чега се у неким земљама лица која обављају

1 Поред новца, друге штићене вредности могу бити накит, племенити метали или било који други предмети који имају материјалну вредност за физичко или правно лице.

2 У 2020. години, у оружаном нападу на блиндирано возило обезбеђења украдено је девет милиона евра у готовини у граду Лиону на југоистоку Француске. Такође, блиндирана возила компанија које се баве обезбеђењем транспорта новца била су мета напада и 2016. године, када су у близини Лиона лопови однели 70 килограма златне прашине у вредности од 2,5 милиона евра. У Швајцарској је 2017. године из специјалног возила украдена роба у вредности од 35 милиона евра, укључујући готовину, дијаманте и златне полуге (Euronews 2020; France 24 2020).

ове послове, односно пружају услуге обезбеђења (службеници приватног обезбеђења) називају наоружани курири (Nemeth 2018a: 81). Такође, послови обезбеђења транспорта новца су изузетно сложени послови, који поред последица по психичко здравље службеника, доводе и до значајних организационих проблема за безбедносни менаџмент. Наведено потврђују и релативно скора и ретка емпиријска истраживања на ову тему (Poizat, Mey i dr. 2014).

Приликом успостављања правног оквира у области обезбеђења транспорта новца неопходно је и сагледати позитивна легислативна решења, али и историјске околности и практична искуства других држава.³ Ово се нарочито односи на државе са дугом традицијом постојања и примене правне регулативе у области приватног обезбеђења и делатности транспорта новца и других вредности, којим свакако припада и Француска.

Општа питања приватног обезбеђења која је неопходно регулисати правом јесу: делатност, односно послови и услуге приватног обезбеђења; услови за издавање дозволе за рад (лиценце), како компанијама тако и службеницима обезбеђења; обука (основна, специјализована и континуирана) и провера знања и обучености; услови и начини обављања послова обезбеђења; овлашћења и начини примене; обавеза чувања тајности података; партнерски односи између јавног и приватног сектора; сарадњу у кризним ситуацијама; надзор над применом закона; вођење евиденција; контрола рада и санкционисање (Stajić 2008: 387, Pashley, Cools 2012, Стајић, Мандић 2014, Button, Stierstedt 2018, Nemeth 2018b). Полазећи од наведеног, делатност обезбеђења транспорта новца и других вредности начелно треба да обухвати уређеност и следећих области: издавања (посебних) лиценци како компанијама, менаџерима, тако и запосленима (службеницима обезбеђења); спровођење (обавезних) специјалистичких и континуираних обука за запослене (на извршилачким и менаџерским пословима); процена ризика, план обезбеђења, безбедносне процедуре; овлашћења службеника обезбеђења (тима или посаде за транспорт); ношење, пренос, чување и складиштење оружја; обавезне опреме и средстава за рад (ношење униформе, лична заштитна опрема – заштитни прслуци, посебна возила за транспорт, хемијска, механичка и електронска средства заштите новца, савремена техничка средства комуникације и праћења возила); комуникације са контролним центром и полицијом; количине (вредности) новца; руте, почетак и трајање транспорта.

3. ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ ПРАВНОГ ОКВИРА ПРИВАТНОГ ОБЕЗБЕЂЕЊА И ТРАНСПОРТА НОВЦА И ДРУГИХ ВРЕДНОСТИ У ФРАНЦУСКОЈ

Пре сагледавања историјског развоја правног оквира приватног обезбеђења у Француској, треба указати на неке опште факторе коју су утицали на сам развој приватног обезбеђења у свету. Према Кесићу, три су кључна фактора који су допринели развоју приватног обезбеђења, а то су: друштвено економски фактори;

3 Према доступним подацима у Белгији у периоду од 2007-2019. године није забележен ниједан напад на службенике обезбеђења и возила која обављају послове обезбеђења транспорта новца, што поједини аутори везују за примену Уредбе о транспорту новца из 2003. године, која се може сматрати једном од најстрожих узимајући у обзир све европске земље (Hardyns, Cools i dr. 2020).

страх од злочина и проблеми у функционисању полиције (Кесић 2009: 111-120). Слично наведеном, поједини француски аутори указују на три главна разлога појаве приватног обезбеђења у Француској, то су: криза ефикасности у одговору државе (полиције и правосудних органа) на имовински криминалитет; социјално-историјске тешкоће (специфичне за француску полицију и друштво) у регулисању напада и урбаног насиља и ефикасно лобирање од стране приватних безбедносних компанија, са циљем да се укаже на то да су њихови запослени професионалци, помоћници јавне полиције (Osqueteau 1997: 187).

Сагледавање развоја приватног обезбеђења у Француској је неодвојиво од развоја полицијског система, примарно задуженог за остваривање јавне и унутрашње безбедности. С тим у вези, три су тренда, чији се ефекти комбинују, који су редефинисали француски полицијски систем. То су: пораст приватних безбедносних компанија, диверзификација јавних полицијских снага и ширење локалних партнерстава. Наиме, према Националном институту за статистику и економска истраживања, 2017. године у приватној безбедности радило је 155.000 запослених. Компаније су пријавиле укупан промет од око 10 милијарди евра те године. Између 2010. и 2017. године, овај промет је просечно растао за 3,8%, а тај раст је убрзан током Европског првенства у фудбалу 2016, терористичких напада 2015. и 2016. године, као и јачањем Вигипирате плана (*le plan Vigipirate*) за превенцију терористичких напада (De Maillard, Skogan 2021: 8).

Развој приватног обезбеђења у Француској можемо условно посматрати кроз три периода: 1) период развоја од краја 70-их до почетка 80-их година 20. века, када је усвојен Закон број 83-629 од 12. јула 1983. године који регулише активности приватног обезбеђења; 2) период од краја 80-их до почетка деведесетих година и 3) период од 1995. године и усвајања Закона о усмеравању и програмирању у вези са безбедношћу којим се по први пут изражава значајније поверење које држава указује приватном обезбеђењу и његовој улози у остваривању унутрашње безбедности (Osqueteau 1997: 190-191). Наравно, овоме треба додати и период након 1995. и 2000. године, који је обележио даљи развој правне регулативе која уређује област приватног обезбеђења (Paulin 2017). Данас, приватно обезбеђење у Француској има значајну улогу у превенцији криминала и представља значајног актера у процесу плурализације субјекта задужених за остваривање јавне и унутрашње безбедности (De Maillard 2005, Wyvekens 2009, Bonnet, Roche 2015, De Maillard, Zagrodzki 2017, Vuković 2020). На тај начин, у Француској је као и у другим развијеним земљама присутан тренд у којем приватно обезбеђење представља значајног партнера на плану развоја јавно-приватног партнерства у области јавне и унутрашње безбедности (Radivojević 2017, Radivojević 2019).

Између осталог, правни оквир приватног обезбеђења у Француској можемо посматрати управо кроз еволуцију делатности обезбеђења транспорта новца и других вредности. Седамдесетих и осамдесетих година прошлог века, у Француској је дошло да повећаних захтева за ограничавањем моћи приватног обезбеђења услед бројних девијантних појава од стране компанија за обезбеђење и њихових службеника и конфликтних односа државне полиције и агенција за пружање услуга техничке заштите. Наиме, када је држава одлучила да повуче полицијске снаге које

су вршиле послове пратње новца, 1979. године је донет Декрет број 79-618 од 13. јула 1979. године о обезбеђењу транспорта новца⁴ која уређује рад компанија које врше обезбеђење транспорта новца. Компаније су тада биле у обавези да предузму значајне мере како би унапредиле безбедност својих запослених и возила у којима је вршен транспорт новца (блиндирана возила, најмање три службеника у возилу, обавеза ношења ватреног оружја). Након серије спектакуларних оружаних напада на транспортна возила у којима су животи и службеника обезбеђења и пролазника били у опасности, политика јавних власти почела је да се мења. Почеле су да се развијају нове подстицајне стратегије крајем 1980-их и почетком 1990-их година. Питање је било како решити проблем тзв. „лешачке фазе транспорта новца“ и ризика да курири морају употребити ватрено оружје у самоодбрани, чиме би додатно угрозили животе других. Јавне власти су покушавале да подстакну клијенте (банке, супермаркете и др.) да опреме своје просторије безбедносним вратима како би избегли ову врло рањиву фазу транспорта новца. Такође, јавне власти су настојале да промовишу развој техничке заштите, сматрајући да техничке иновације у значајној мери могу да одврате потенцијалне носиоце угрожавања. Пример за то је технички систем самоуништавање папирног новца и демагнетизација кредитних картица у случају напада. Национална Банка Француске (*Banque de France*) је постала пример ангажовања компанија које су развиле такве техничке системе (Ocqueteau 1993: 111-114). Наведено нам јасно указује да је држава од почетка имала активну улогу у развоју приватног обезбеђења, што је резултовало и одговарајућим легислативним активностима које су за циљ имале уређење рада делатности приватног обезбеђења, односно заштиту грађана и привреде, али и олакшање рада полиције.

Раније наведени Закон број 83-629 од 12. јула 1983. године⁵ је био први закон који регулише активности приватног обезбеђења. Овим законом су постављени темељи за сва даља питања регулације и професионализације приватног обезбеђења у Француској. Када је у питању област приватног обезбеђења, тачније послови надзора, обезбеђења и транспорта новца и других вредности, овим законом су дефинисана питања лиценцирања, како компанија тако и њихових запослених. Оно што посебно треба истаћи јесте да су службеници обезбеђења који су обављали послове транспорта новца и других вредности могли користити оружје. Биле су предвиђене и казне за кршење одредаба овог закона, како од стране правних лица тако и њихових запослених.

Закон број 95-73 од 21. јануара 1995. године о усмеравању и програмирању у вези са безбедношћу⁶ у чл. 1 указује да је безбедност основно право и један од услова за остваривање индивидуалних и колективних слобода. При томе, држава има дужност да осигура безбедност водећи рачуна, на целој територији Републике, о одбрани институција и националних интереса, поштовању закона, одржавању мира

4 Décret n°79-618 du 13 juillet 1979 relatif à la protection des transports de fonds, JORF du 21 juillet 1979, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000696593>.

5 Loi n° 83-629 du 12 juillet 1983 réglementant les activités privées de sécurité, JORF du 13 juillet 1983, www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000320194.

6 Loi n° 95-73 du 21 janvier 1995 d'orientation et de programmation relative à la sécurité, JORF n°0020 du 24 janvier 1995, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000369046>

и јавног реда, као и заштити људи и имовине. Наведени закон, у Анексу 1 наводи да агенције за обезбеђење, надзор и транспорт новца, с једне стране, и приватне детективске агенције, с друге стране, обављају приватне активности у области безбедности. На тај начин приватна безбедност доприноси општој безбедности друштва и државе. Наводи се такође да област њиховог деловања захтева регулисање њихових активности. Посебно је акценат на регулативи којом се дефинишу услови за оснивање ових агенција, услови за лиценцирање њихових руководилаца и запослених, као и начине обављања њихових активности. Указано је да ће Влада у наредном периоду поднети предлог закона који ће допунити постојеће прописе.

Претходно наведено је и операционализовано 2003. године. Наиме, следећи значајан закон који уређује област приватне безбедности, па тиме и делатност транспорта новца и других вредности јесте Закон број 2003-239 од 18. марта 2003. године о унутрашњој безбедности,⁷ којим су заправо извршене измене и допуне Закона из 1983. године. Овим законом се уводе строжи критеријуми за лиценцирање правних и физичких лица и уводи се појачан надзор од стране полицијских и жандармеријских органа, као и надзор над компанијама које се баве делатношћу транспорта новца.

Треба споменути и усвајање три декрета којима су додатно регулисана питања безбедности транспорта новца. Први је Декрет број 2000-376 од 28. априла 2000. године о заштити новца и других вредности у транспорту,⁸ којим се уређују поступци и процедуре, као и безбедносне мере које је потребно предузети у циљу обезбеђења транспорта новца и других вредности. Такође, овим Декретом је укинут Декрет број 79-618 од 13. јула 1979. године о обезбеђењу транспорта новца. Други је Декрет број 2000-1234 од 18. децембра 2000. године који одређује услове за опремање просторија које користе физичка или правна лица која обављају активност транспорта новца.⁹ Наведеним декретом се уређују обавезе физичких и правних лица која редовно користе услуге компанија за транспорт новца и других вредности, а односе се на обавезе опремања и уређења просторија које ове компаније користе, како би се активност обавила на безбедан начин. Трећи је Декрет број 2005-1122 од 6. септембра 2005. године, донет ради примене Закона број 83-629 од 12. јула 1983. године који регулише приватне безбедносне активности и односи се на професионалну способност руководилаца и запослених у агенцијама које обављају активности надзора и чувања, транспорта новца и физичке заштите лица.¹⁰

7 Loi n° 2003-239 du 18 mars 2003 pour la sécurité intérieure, JORF n°66 du 19 mars 2003, www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000412199/.

8 Décret n° 2000-376 du 28 avril 2000 relatif à la protection des transports de fonds, JORF n°0102 du 30 avril 2000, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000217177>.

9 Décret n° 2000-1234 du 18 décembre 2000 déterminant les aménagements des locaux desservis par les personnes physiques ou morales exerçant l'activité de transport de fonds, JORF n°293 du 19 décembre 2000, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000755148>

10 Décret n° 2005-1122 du 6 septembre 2005 pris pour l'application de la loi n° 83-629 du 12 juillet 1983 réglementant les activités privées de sécurité et relatif à l'aptitude professionnelle des dirigeants et des salariés des entreprises exerçant des activités de surveillance et de gardiennage, de transport de fonds et de protection physique des personnes, JORF n°210 du 9 septembre 2005, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000790313>

Последњу етапу развоја правног оквира приватног обезбеђења у Француској можемо посматрати од 2011. године када је основан Национални савет за активности приватне безбедности (*Conseil national des activités privées de sécurité*), на основу Закона број 2011-267 од 14. марта 2011. године о оријентацији и програмирању за обављање послова унутрашње безбедности,¹¹ као и Декрета број 2011-1919 од 22. децембра 2011. године о Националном савету за активности приватне безбедности и измене одређених декрета за спровођење Закона број 83-629 од 12. јула 1983.¹² Наведени Савет се описује као нова хибридна институција која стоји између приватног и јавног сектора. Наиме, Савет је задужен за регулисање сектора приватне безбедности. У његов састав сада улазе и представници приватних безбедносних компанија које су стекле овлашћења која су претходно била резервисана за јавне власти, укључујући могућност регулисања сектора приватне безбедности, одобравања пословања нових приватних безбедносних компанија и лиценцирања њихових запослених (De Maillard, Skogan 2021: 9). Овај мешовити састав јавно-приватне институције је омогућио да је сектор сада регулисан на начин који омогућава држави да врши изражену контролу над активностима приватне безбедности (Bresson 2021: 558-559).

Област приватног обезбеђења, па самим тим и (обезбеђења) транспорта новца и других вредности тренутно је регулисана Закоником о унутрашњој безбедности (*Code de la sécurité intérieure*) из 2012. године,¹³ као и пратећим подзаконским актима¹⁴ и другим (секторским) прописима.¹⁵ Законик о унутрашњој безбедности (у даљем тексту: ЗоУБ) је објединио све законске и регулаторне одредбе¹⁶ које се односе на унутрашњу безбедност, у коју спада и области приватне безбедности (део под насловом „Књига VI“ посвећен је активностима у области приватне безбедности – приватно обезбеђење и детективска делатност, као и делатност спровођења обуке за област приватне безбедности).

11 Loi n° 2011-267 du 14 mars 2011 d'orientation et de programmation pour la performance de la sécurité intérieure, JORF n°0062 du 15 mars 2011, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000023707312>

12 Décret n° 2011-1919 du 22 décembre 2011 relatif au Conseil national des activités privées de sécurité et modifiant certains décrets portant application de la loi n° 83-629 du 12 juillet 1983, JORF n°0297 du 23 décembre 2011, <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000025015019/>

13 Code de la sécurité intérieure, www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000025503132/

14 У питању су Décret (укази, декрети, као акта које доноси председник републике или премијер), Ordonnance (подзаконски акти које доноси влада) и Arrêté (подзаконски акти, односно наредбе или правилници које доноси надлежни министри). Radojković Ilić 2016: 153, 156, 163.

15 Ту се посебно мисли на прописе у области саобраћаја, посебно у вези са безбедношћу аеродрома, лука и железничких мрежа. Одредбе ових прописа се примењују на активности приватног обезбеђења које се спроводе у овим секторима.

16 ЗоУБ се састоји од законодавног (чл. Л111 до Л898-1) и регулаторног дела (чл. Р112-1 до Анекса 4). Законодавни део се односи на опште принципе и правила која уређују област унутрашње безбедности и њих доноси парламент у форми закона. Регулаторни део садржи процедуре којима се разрађују одредбе из законодавног дела и њих усваја председник владе у форми декрета. Област приватне безбедности је регулисана у законодавном делу чл. Л611-1 до 648-1, као и у регулативном делу чл. Р611-1 до Р648-2.

На крају, треба само споменути и Закон број 2021-646 од 25. маја 2021. године за свеобухватну безбедност која штити слободе,¹⁷ којим су у ствари извршене измене и допуне ЗоУБ. Најзначајније новеле се тичу потребе за побољшаном сарадњом приватног обезбеђења са јавним службама (полицијом и жандармеријом) у циљу одржавања јавног реда и безбедности, проширење овлашћења службеника обезбеђења, што је све праћено строжим стандардима у погледу обуке и контролних механизма који треба да спрече злоупотребе у виду угрожавања права и слобода грађана.

4. ПРАВНИ ОКВИР ПРИВАТНОГ ОБЕЗБЕЂЕЊА У ОБЛАСТИ ТРАНСПОРТА НОВЦА И ДРУГИХ ВРЕДНОСТИ У ФРАНЦУСКОЈ

Како је Француска држава чланица ЕУ, правни оквир који уређује област транспорта новца регулисан је и Уредбом ЕУ број 1214/2011 о професионалном прекограничном друмском транспорту готовог новца у еврима између држава чланица Евроzone од 16.11.2011. године.¹⁸ Наиме, предметна Уредба ЕУ се односи само на прекогранични друмски транспорт новца и укључује скуп заједничких правила, при чему се оставља могућност да се одређена питања, питања која су нарочито назначена у Уредби, регулишу националним прописима државе чланице. Досадашња примена Уредбе указује да је њом успостављен одговарајући систем прекограничног друмског транспорта готовог новца али да су уједно земље чланице задржале своје специфичности и тиме га ограничиле што ће вероватно захтевати даља уједначавања (Стајић, Мандић и др. 2021: 62).

Као што смо раније рекли, у Француској тренутно делатност (обезбеђења) транспорта новца и других вредности спада у једну од делатности за коју је надлежно приватно обезбеђење. Та делатност је свеобухватно регулисана ЗоУБ. При томе, послове приватног обезбеђења могу обављати искључиво компаније за приватно обезбеђење које су за то посебно лиценциране, њихови запослени такође морају да имају лиценцу и за тај посао да буду посебно обучени и опремљени посебним средствима како би транспорт био обављен на безбедан начин (како у погледу безбедности новца и других вредности које су предмет транспорта, тако и у погледу њихове личне безбедности). С тим у вези, у наставку рада ћемо дати приказ и анализу релевантних одредаба ЗоУБ који уређују питања: послова транспорта новца и других вредности; врсте транспортних возила и услова која морају испунити да би била у употреби; посада транспортног возила (ношење униформе, заштитног прслука и оружја за време обављања задатака) и техничке заштите (уређаја за неутрализацију новчаница и других) која је у функцији заштите новца и других вредности које се транспортују.

17 Loi n° 2021-646 du 25 mai 2021 pour une sécurité globale préservant les libertés, JORF n°0120 du 26 mai 2021, <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000043530276>.

18 Regulation (EU) No 1024/2011 of the European Parliament and of the Council of 16 November 2011 on the professional cross-border transport of euro cash by road between euro-area Member States, <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/1214/oj>.

4.1. Послови (обезбеђења) транспорта новца и других вредности

Основни предуслов за вршење послова транспорта новца и других вредности јесте поседовање одговарајуће лиценце, како за правна тако и за физичка лица – директоре, менаџере и службенике обезбеђења на извршилачким радним местима. Лиценца се издаје на период од пет година (чл. Р612-3-1 и чл. Р612-13). Лиценце издаје Национални савет за активности приватне безбедности (у даљем тексту: Савет), који представља јавну административну установу под надзором министра унутрашњих послова. Савет је са радом почео 2012. године, а када је у питању приватна безбедност, његово деловање има за циљ пре свега да обезбеди усаглашеност са применом прописа на снази, односно са одредбама у „Књизи VI“ ЗоУБ које директно регулишу делатност приватне безбедности. Када је у питању приватна безбедност, Савет има три задатка (мисије): 1) управно полицијска мисија – која се огледа у издавању, суспендовању и повлачењу различитих одобрења, овлашћења и професионалних картица (лиценци) за рад правних и физичких лица у складу са „Књигом VI“ ЗоУБ; 2) дисциплинска мисија – која за циљ има обезбеђење дисциплине унутар професије и доношење кодекса професионалне етике;¹⁹ 3) мисија пружања савета и стручне помоћи – која за циљ има развој сектора приватне безбедности и пословање у оквиру закона, као и даљу професионализацију ове делатности (Conseil national des activités privées de sécurité, Nos missions; чл. Л632-1).

Савет је као што смо видели одговоран да у име државе издаје одобрења (лиценце) и врши контролу следећих послова везаних за област приватне безбедности:

- физички надзор или заштиту лица који могу укључивати употребу електронских средстава, као и заштиту покретне и непокретне имовине, укључујући и безбедност лица која се налазе у тим објектима или возилима јавног превоза (чл. Л611-1, ст. 1; чл. Л613-1 до Л613-7-1 А и чл. Р613-5 до Д613-23);

- обезбеђивање претходних активности од стране службеника обезбеђења који су наоружани, када се та активност сироводи у околностима које излажу те службенике или лица која штите изузетном ризику по њихов живот (чл. Л611-1, ст. 1а; чл. Л613-7-1 до Л613-7-3 и чл. Р613-23-1 до Р613-23-11);

- *транспорти средстава (новца и других вредности)* (чл. Л611-1, ст. 2; чл. Л613-8 до Л613-11 и чл. Р613-24 до Д613-87);

- (непосредна) заштита физичког интегритета лица – телохранитељи (чл. Л611-1, ст. 3; чл. Л613-12 и чл. Р613-88 до Р613-92);

- заштита бродова под француском заставом (чл. Л611-1, ст. 4, чл. Л616-1 до Л616-6 и чл. Р616-1 до Р616-14);

- приватна истражитељска (детективска) делатност (чл. Л621-1 до Л624-14 и чл. Р621-1 до Р624-1);

¹⁹ Делатност приватног обезбеђења у Француској подлеже Етичком кодексу који је усвојен 2012. године. Етички кодекс се односи на сва правна и физичка лица чије је делатност регулисана „Књигом VI“ ЗоУБ. Етички кодекс је саставни део ЗоУБ и регулисан је чл. Р631-1 до Р631-33. Такође, предвиђени су и детаљно уређени дисциплински поступак и дисциплинске санкције (чл. Р634-1 до Р634-19). Усвајање и доследна примена норми Етичког кодекса је свакако у функцији даље професионализације и развоја сектора приватног обезбеђења и представља одраз развијености безбедносне културе њених припадника (Radivojević 2015).

- обука за активности приватне безбедности (чл. А625-1 до А625-7 и чл. Р625-1 до Р625-21).

Као што можемо видети, једна од активности приватног обезбеђења јесте и транспорт новца и других вредности, или како се у ЗоУБ наводи „Транспортовати и надгледати, све до њихове стварне испоруке, драгоцености у вредности од најмање 100.000 евра, новчаних средстава, осим за запослене у Пошти или кредитним институцијама које је одобрио њихов послодавац када је њихов износ мањи од 5.335 евра, или племените метале, као и омогућавање обраде превезених средстава“ (чл. А611-1, ст. 2). При томе, транспорт новца и других вредности се може обављати за сопствене потребе (када те послове врше унутрашње службе обезбеђења правних лица) или у виду пружања услуга од стране компанија за транспорт новца и других вредности (чл. А612-25). Треба рећи да је када је у питање вршења послова приватног обезбеђења у Француској заступљен принцип ексклузивности, односно забрана субјектима приватног обезбеђења обављање било какве активности која није повезана са пословима приватног обезбеђења, као и кумулацију одређених послова приватног обезбеђења. Обављање активности наведених у тачкама 1) и 2) чл. А611-1 искључује све друге услуге које нису повезане са надзором, чувањем или транспортом средстава, накита или племенитих метала, осим транспорта било које робе, предмета или вредности од стране лица које обављају активности наведене у тачки 2) члана А611-1, у условима предвиђеним чл. А613-8 до А613-11 (чл. А612-2, ст. 1 и чл. Р631-18, ст. 2).

Имајући у виду да су послови транспорта новца и других вредности праћени употребом ватреног оружја и улогом Савета у контроли компанија и службеника за обезбеђење, такође је регулисано да „комесари полиције, полицијски службеници и официри и подофицири националне жандармерије, у име Националног савета за активности приватне безбедности и представника државе у департману или, у Паризу, префекта полиције, врше контролу лица које обављају активност наведену у члану А611-1“ (чл. А611-2, ст. 1). Занимљиво је напоменути и да лица који обављају све активности приватног обезбеђења могу користити и, ако је потребно, пренети прикупљене информације државним службама задуженим за остваривање унутрашње безбедности и националну одбрану (чл. А611-3).

Регулативним одредбама ЗоУБ је додатно прецизирано шта се подразумева под транспортом новца и других вредности, а који транспорт не подлеже одредбама ЗоУБ. Па тако, транспорт новца и других вредности обухвата транспорт по јавним путевима и надгледање до њихове стварне испоруке: средстава (готовог новца, кованица и папира намењеног за штампање новчаница) или племенитих метала у вредности од најмање 30.000 евра, као и накита у вредности од најмање 100.000 евра. Изузетно, када је укупан износ транспортованог готовог новца мањи од 30.000 евра, а наручилац услуге ангажује компанију за превоз новца, транспорт се врши необележеним возилом. При томе, вредност новца и других вредности која се транспортују је она која је пријављена компанији која пружа услуге транспорта новца (чл. Р613-24). Оно што не спада у транспорт новца и других вредности у складу са ЗоУБ јесте транспорт који се врши у складу са чланом Р613-24, а врши се од стране: физичких лица за сопствене потребе или од стране директора

или управника правног лица за потребе тог правног лица; од стране војних власти; чија је заштита обезбеђена ескортом Националне жандармерије или Националне полиције; као и транспорти непоништених поштанских маркица и накита у складу са условима предвиђеним чланом Д. 2 Закона о поштанским и електронским комуникацијама (чл. Р613-25).

4.2. Врсте транспортних возила и услови које морају да испуне

Транспорт новца и других вредности обављају службеници обезбеђења у посебно опремљеним транспортним возилима. У складу са ЗоУБ, транспортно возило је оно возило, блиндирано или неблиндирано, које се састоји од најмање четири точка и које се користи за професионални транспорт новца и других вредности (чл. Р613-28, ст. 1, тач. 5 и чл. Р613-35). Компаније које се баве транспортом новца могу имати различите врсте возила: блиндирана и необележена возила. При томе, необележена возила не морају нужно бити опремљена оклопом, односно не морају бити блиндирана, нити на њима морају бити јасно истакнуте ознаке компаније (чл. Р613-39). Поред наведеног, разлика између ових врста возила се огледа у врсти средстава које се превози, у модалитетима њихове опремљености заштитним средствима, у броју чланова службеника обезбеђења (посаде транспортног возила) који обављају наведени посао, као и у погледу ношења оружја од стране истих. С тим у вези, у складу са чл. Р613-29 готов новац и папир за штампање новчаница превозе се:

1) у блиндираним возилима, са посадом од најмање три службеника обезбеђења укључујући возача;

2) у блиндираним возилима, опремљеним уређајима за неутрализацију новчаница, под условима предвиђеним чл. Р613-47 до Р613-51. Ако су ова возила опремљена са најмање онолико уређаја колико има тачака услуге, посада броји најмање два службеника обезбеђења укључујући возача. У овом случају услов у погледу блиндираности возила ће се применити само на возачку кабину возила.²⁰ Ако су ова возила опремљена са мање уређаја за неутрализацију новчаница него што има тачака услуге, посада броји најмање три службеника обезбеђења укључујући возача;

3) у необележеним возилима, са посадом од најмање два службеника обезбеђења укључујући возача, под условима предвиђеним члановима Р613-39, Р613-40 и Р613-41, под условом да су средства смештена у уређаје за неутрализацију новчаница и да су ти уређаји или у броју најмање једнаком броју тачака услуге, или су опремљени системом сакупљача који се може отворити само у безбедној зони или месту. Када је укупан износ превезених средстава, у оквиру једне или више услуга исте руте из безбедног места, мањи од 80.000 евра, посаду може чинити само један службеник обезбеђења. Међутим, за услугу опслуживања („пуњења“) банкомата смештених у одређеним ризичним зонама,²¹ средства се превозе под условима предвиђеним тачком 1), а банкомате пуни један од чланова тима посаде. Листа ових зона, која се ревидира годишње, саставља се по националном споразуму између

20 Ово возило бисмо могли и назвати полублиндирано.

21 Одређене зоне које нису потпуне безбедне (тзв. гето насеља).

државе и најрепрезентативнијих организација кредитних и финансијских установа, с једне стране, и компанија за транспорт новца с друге стране. Овај режим се примењује само када је могуће паркирање блиндираног возила за превоз новца, а да се заштити зграда или банкомат;

4) у необележеним возилима са посадом од најмање два службеника обезбеђења укључујући возача, под условима предвиђеним чланом Р613-39, али само када је у питању папир за штампање новчаница.

За превоз накита и племенитих метала, као и кованог новца и инвестиционог злата важе посебна правила. Накит и племенити метали се превозе: у блиндираним возилима под условима предвиђеним у тачки 1) члана Р613-29; у необележеним возилима са посадом од најмање два службеника обезбеђења укључујући возача. Ковани новац и инвестиционо злато превозе се у блиндираним возилима, са посадом од најмање три службеника обезбеђења укључујући возача. При томе, посебна правила важе за примену Уредбе ЕУ број 1214/2011 о професионалном прекограничном друмском транспорту готовог новца у еврима између држава чланица Евроzone, као и за потребе транспорта кованица за националну Банку Француске (чл. Р613-30 и чл. 613-31).

ЗоУБ регулисана су и питања везана за минималну опремљеност блиндираних транспортних возила и њихово одобравање од стране министра унутрашњих послова. Наведеним одредбама су детаљно прописани услови које треба да испуни возило за транспорт како би добило одобрење за употребу. *Блиндирано возило* мора бити опремљено тако да осигурава безбедност службеника обезбеђења и транспортованог новца. Возило мора бити опремљено најмање са: 1) системом комуникације и алармним системом, повезаним са контролним центром које се налази у компанији за транспорт новца; 2) системом даљинског праћења који омогућава компанији да у сваком тренутку одреди његов положај (GPS уређај); 3) заштитним (панцирним) прслуцима и гас маскама, у броју барем једнаком броју чланова посаде возила и, по потреби, других лица која имају законити разлог да бораве у возилу. Врсте возила, модели оклопа каросерије и стакла, као и карактеристике других елемената који доприносе безбедности блиндираног возила подлежу претходном одобрењу министра унутрашњих послова. Министар својим актом одређује минималне техничке услове, нарочито отпорности возила на оружани напад, као и садржај документације неопходне за подношење захтева за одобрење.²² У сврху одобравања блиндираних возила за превоз новца који су увезени из других држава чланица Европске уније или страна потписница Споразума о Европском економском простору, прихватају се извештаји о испитивању и сертификати издати од стране овлашћеног или акредитованог органа у тим државама који потврђују усклађеност тих оклопа са техничким и регулаторним условима који осигуравају ниво заштите еквивалентан оном

22 У питању је акт под називом: Arrêté du 28 avril 2000 fixant les normes minimales nécessaires à l'agrément prévu par les articles R. 613-36 et R. 613-37 du code de la sécurité intérieure, <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGIARTI000030469251/#LEGIARTI000030469251>. Овај акт министра прописује и начин, као и субјекте који испитују испуњеност прописаних услова за транспортна возила.

предвиђеном у ЗоУБ и актом министра. Свака суштинска измена услова производње возила или услова производње или инсталације оклопа, стакла и других поменутих елемената захтева ново одобрење. Одобрење може бити повучено ако наведена опрема више не омогућава безбедност посаде или транспортованог новца (чл. Р613-36 и чл. Р613-37).

Свако *необележено возило* које се користи за превоз новца смештеног у уређаје који омогућавају неутрализацију новца у случају неовлашћеног приступа или се користи за превоз накита или племенитих метала мора бити опремљено најмање са: 1) системом за комуникацију и алармним системом, повезаним са контролним центром; 2) системом за даљинско праћење који омогућава компанији да у сваком тренутку одреди његову локацију – GPS уређај (чл. Р613-39).

Треба рећи да су ЗоУБ уређена и питања трасе (руте) возила за транспорт новца. Руте одређује компаније за транспорт новца на тај начин да се обезбеде одлазак са безбедне локације и различите варијације руте кретања. У случају транспортних услуга до филијала Банке Француске, ова обавеза ће се утврдити споразумом закљученим између Банке и компаније за транспорт новца. Руте могу укључивати више тачака услуге. Време задржавања не може прећи петнаест минута по банкомату који се опслужује. Када се опслужује више банкомата, као и за све друге услуге, укупно време не може прећи тридесет минута. Број одласака и повратака службеника обезбеђења између возила за превоз новца и тачке услуге ограничен је на три. Током сваког одласка и повратка, новац се смешта у уређаје за неутрализацију новчаница. Када посебне околности отежавају ограничење на три одласка и повратка између блиндираног возила и тачке депоновања или прикупљања кованица, изузеће може одобрити префект на основу мишљења Департаманске комисије за безбедност транспорта новца. У случају превоза блиндираним возилом, службеник обезбеђења који обавља улогу чувара не учествује у ношењу новца између возила и тачке услуге. Службеник обезбеђења који обавља улогу лица задуженог за комуникацију мора у сваком тренутку држати једну руку слободном. Службеник обезбеђења може имати приступ безбедном месту или безбедној зони тек након што буде идентификован од стране координатора одређеног на месту доставе (чл. Р613-32 до Р613-34).

4.3. Посада транспортног возила, ношење униформе, заштитног прслука и оружја

Посаду транспортног возила чине службеници обезбеђења. Број чланова посаде транспортног возила зависи од врсте транспортног возила, као и од врсте средстава (готов новац, накит, племенити метали, кованице, инвестиционо злато) које се транспортује. У складу са тим, број чланова посаде варира од најмање три службеника обезбеђења до случаја кад је довољан само један службеник обезбеђења. Приликом обављања ових послова службеници обезбеђења морају бити униформисани у складу са чл. Л613-8 и чл. Р613-1. Ова униформа се мора јасно разликовати од униформи службеника јавних служби, а посебно националне полиције, жандармерије, царине и општинске полиције. Изузетак када службеници

обезбеђења не морају носити униформу јесте у случају када се транспорт новца, накита и драгоцених метала врши необележеним возилом (чл. Р613-40).

Ношење заштитног прслука (панцира) је обавезно само у случајевима када чланови посаде транспортног возила приликом извршавања задатака излазе из возила (чл. Р613-43). Модел заштитног прслука је одређен актом који доноси министар унутрашњих послова и министар надлежан за саобраћај.²³

Што се тиче ношења оружја ЗоУБ је предвиђено да су службеници обезбеђења који обављају активности транспорта новца и других вредности наоружани. Изузетак када службеници обезбеђења нису наоружани јесте када су транспортна средства смештена у уређајима за неутрализацију новчаница и када се превозе у необележеним возилима (чл. Л613-9). Такође, у регулативним одредбама ЗоУБ се додатно разрађује ово питање, на начин да се прави разлика у односу на врсту возила. Када се транспорт новца врши блиндираним возилом, сваки од службеника обезбеђења који чине посаду транспортног возила носи оружје из тачке 1, категорије Б чл. Р311-2 ЗоУБ, као и одговарајућу муницију класификовану у тачки 10, категорије Б.²⁴ Свако блиндирано возило је додатно опремљено допунским (додатним) оружјем из подтачке ф), а у оквиру тачке 2, категорије Б чл. Р311-2 ЗоУБ,²⁵ као и одговарајућом муницијом класификованом у тачки 8. категорије Ц. Са друге стране, посада необележеног транспортног возила којим се транспортују новац, накит или драгоцени метали није наоружана (чл. Р613-41). Службеник обезбеђења приликом транспорта новца може носити једно од наведеног оружја из тачке 1, категорије Б чл. Р311-2 ЗоУБ (пиштољи), али само уз претходно одобрење префекта департмана у којем компанија има своје главно седиште. Захтев за одобрење ношења оружја подноси компанија у којој је службеник обезбеђења запослен, а дозвола се издаје на период од пет година (чл. Р613-42). Треба напоменути да се током извршења задатка пиштољи носе у футроли. Поред тога, додатно оружје поменуто у другом ставу члана Р613-41 (пушке) не сме напустити возило. У зависности од типа, оружје се мора налазити у безбедном положају или не сме бити напуњено (чл. Р613-44).

4.4. Техничка заштита – уређаји за неутрализацију новчаница и други

Што се тиче техничке заштите, ЗоУБ је предвиђена обавеза компанија за транспорт новца да користе сертификоване уређаје (системе) за неутрализацију новчаница. Услови које треба да испуни уређај за неутрализацију новчаница су:

23 У питању је акт под називом: Arrêté du 28 septembre 2018 relatif aux conditions particulières d'acquisition, de détention et de conservation des armes susceptibles d'être utilisées pour l'exercice de certaines activités privées de sécurité, JORF n°0232 du 7 octobre 2018, <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGIARTI000037473354/#LEGIARTI000037473354>. Чл. 13 овог акта је предвиђено да заштитни прслук мора да одговара стандардима заштите класе III-A за заштитне прслуке чије су карактеристике прецизиране у табели нивоа заштите NIJ STD 0101.04. Заштитни прслук се може отворити напред или може бити са отвором са стране и мора омогућавати заштиту од повреда.

24 У питању су пиштољи и оружје конвертовано у пиштоље које није обухваћено другим категоријама чл. Р311-2.

25 У питању је дуго оружје, односно пушке опремљене системом за поновно пуњење на бази пумпе.

- контејнер у којем се налазе транспортоване новчанице може садржати новчанице са или без кеса, или једну или више кутија за банкомате или за друге кориснике услуга;

- контејнер обезбеђује непрекидну заштиту новчаница помоћу механизма за неутрализацију, од безбедног подручја до места испоруке или од места сакупљања новца до безбедног подручја;

- контејнер се може програмирати (подешавати) само на безбедном месту;

- једном када је транспорт започет, службеници обезбеђења не смеју отворити контејнер изван безбедног подручја или места, нити мењати временске слотове или безбедна подручја у којима се контејнер може отворити. Међутим, ако уређај има функцију одлагања, могу да га користе једном само ако је потребно продужити време проведено изван возила ван безбедног места или зоне; поред тога, може се предвидети могућност отварања контејнера изван програмираних услова приступа у случају транспорта оклопним возилом у складу са одредбама члана Р613-36 и Р613-37 у случају да је број контејнера који се превози мањи од броја места испоруке;

- контејнер је опремљен механизмом који одмах и дефинитивно неутралише све новчанице у случају покушаја неовлашћеног отварања;

- неутрализација утиче на најмање 20% сваке стране сваке новчанице, било да су у врећама или не; неутрализација је неповратна и јасно препознатљива од стране корисника;

- супстанце или елементи који се користе за неутрализацију новчаница садрже један или више елемената за праћење који омогућавају јединствену идентификацију њиховог порекла и контејнера у коју су смештене (чл. Р613-48).

Министар унутрашњих послова доноси акт²⁶ којим се утврђују: 1) техничке карактеристике које морају задовољити уређаји за неутрализацију новчаница, укључујући информације које региструје систем програмирања контејнера, информације које се аутентично потврђују, карактеристике супстанци или елемената који се користе за неутрализацију новчаница и карактеристике трагова које садрже; 2) врсту тестова отпорности на превару и неутрализацију којима су уређаји подвргнути; 3) састав документације потребне за захтев за одобрење; 4) модел пиктограма који се налази на одобреним уређајима (чл. Р613-49).

Уређај за неутрализацију новчаница мора претходно добити одобрење, издато на период од пет година, од стране министра унутрашњих послова, по претходном мишљењу Техничке комисије. Ово одобрење се односи на техничке карактеристике и услове употребе ових уређаја. Услов за издавање одобрења јесте успешан завршетак различитих испитивања у лабораторији одређеној у складу са актом министра унутрашњих послова. Приликом подношења захтева за одобрење, подносилац захтева Техничкој комисији доставља узорак супстанце која се користи за обезбеђивање неутрализације новчаница. Информације о саставу ове супстанце преносе

26 У питању је акт: Arrêté du 9 novembre 2012 fixant les conditions techniques nécessaires à l'agrément prévu aux articles R. 613-47 à R. 613-52 du code de la sécurité intérieure, <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGIARTI000030477364/#LEGIARTI000030477364>.

се у лабораторије националне полиције и националне жандармерије одговорне за анализу контаминираних новчаница након било ког напада или агресије. Свака врста торбе или контејнера у којој се може користити уређај за неутрализацију новчаница мора бити проверена истим протоколима испитивања и мора добити одобрење под истим условима. Недавање одговора на захтев за одобрење у року од четири месеца сматра се одбијањем (чл. Р613-47).

Чланови Техничке комисије су:

- представник Министарства унутрашњих послова, који је уједно и председник Комисије;

- генерални директор националне полиције или његов представник;

- генерални директор националне жандармерије или његов представник;

- члан кога је именовао министар надлежан за транспорт;

- представник националне Банке Француске именован од стране гувернера;

- лице квалификовано за безбедност транспорта новца које је именовао министар унутрашњих послова.

Лица која именује министар унутрашњих послова и гувернер Банке Француске могу имати заменике, именоване под истим условима. У саветодавном својству раду Комисије могу присуствовати и: 1) представници професионалних организација у банкарском сектору позвани од стране председника Комисије; 2) представници професионалних организација у сектору приватне безбедности позвани од стране председника Комисије; 3) представници акредитованих лабораторија одговорних за проверу и тестирање уређаја за неутралисање новца, које је именовао министар унутрашњих послова на предлог ових лабораторија (чл. Р613-57 и Р613-58).

Поред претходно наведеног, компаније за транспорт новца и других вредности имају обавезе и у погледу опремања сопственог пословног простора. Па тако, ако у њима складиште, манипулишу или обрађују новац, накит или драгоцене метале компаније за транспорт новца опремају своје просторије на начин да оне буду безбедна зона и безбедно место за вршење тих послова. Објекат (зидови, прозори, кров и врата) компаније у којима се врше послови мора бити заштићен на начин да се онемогући неовлашћени приступ. То се чини помоћу различитих архитектонских (инфраструктурних) решења и против провалних система. Такође, компанија је у обавези да изради (безбедносне) процедуре за приступ објекту овлашћеним лицима и возилима. Актом министра унутрашњих послова се уређује претходно наведено (чл. Д613-59).

ЗоУБ су предвиђене и обавезе корисника услуга компанија за транспорт новца. Корисници услуга дужни су да прилагоде своје просторије како би осигурале приступ транспортним возилима и како би ограничиле пешачки транспорт (чл. Л613-10). Такође, они су у обавези да опреме своје просторије уређајима који су у функцији безбедног спровођења активности од стране службеника обезбеђења. То су различити технички системи (системи даљинског и видео надзора, алармни системи, системи за контролу приступа објекту и др.), као и архитектонска решења (прилагођавање унутрашњости својих просторија, уређење простора како би се омогућио рестриктивни приступ банкоматима,

осветљеност просторија и др.) која омогућавају службеницима обезбеђења и транспортним возилима да несметано депонују или преузимају новац (чл. Д613-60 до Д613-71). Специфичне обавезе се односе на кориснике услуга као што су малопродајни објекти или објекти који су део већег комерцијалног комплекса (чл. Д613-72 до Д613-73), као и на оне објекте и просторије у којима се налазе банкомати и аутомати за уплату новца (чл. Д613-74 и чл. Д613-75). О образложеном захтеву за имплементацију различитих модела уређаја и архитектонских решења од стране корисника услуга мишљење даје Департаманска комисија за безбедност транспорта новца. Комисија даје образложено мишљење, а њен састав је такође дефинисан ЗоУБ (чл. Д613-84 и чл. Р613-87).

5. ЗАКЉУЧАК

Тренд раста приватне безбедности захватио је све савремене државе. Потреба заштите лица, имовине и пословања постаје све интензивнија, што пред државе и њене власти ставља задатак изналажења одговарајућих правних решења за њихово регулисање. Делатност приватног обезбеђења данас представља неопходност у свим савременим државама, а одраз је повећаних безбедносних потреба како привреде тако и грађана. Томе свакако треба додати и немогућност државних безбедносних органа (пре свега полиције) да се супротстави све бројнијим и деструктивнијим савременим безбедносним проблемима.

Једна од делатности приватног обезбеђења јесте и транспорт новца и других вредности. Различити безбедносни ризици у погледу транспорта новца намећу потребу за изналажењем адекватних начина супротстављања истим. Како би се то остварило, неопходно је омогућити службеницима обезбеђења могућност ношења оружја и заштитних прслука, а неопходно је предузети и друге мере у виду опремања посебних, специјалних транспортних возила, како би се заштитили и службеници и транспортоване вредности. Како би се претходно наведено остварило, неопходно је усвојити одговарајући правни оквир, односно јасно и прецизно одредити права и обавезе службеника обезбеђења, компанија које пружају услуге обезбеђења транспорта новца, корисника услуга, као и државних органа и агенција који ће пратити и контролисати примену наведених прописа. Једна од тих држава које имају развијен правни оквир у области приватног обезбеђења, а онда и транспорта новца и других вредности јесте Француска.

Француска има сада већ вишедеценијску традицију у погледу постојања правне регулативе која уређује област приватног обезбеђења и делатност транспорта новца и других вредности. Управо кроз развој ове делатности се може и сагледати целокупан развој приватног обезбеђења, почев од краја 70-их година прошлог века па све до данас. Различите друштвене околности и безбедносне потребе друштва су утицале на усвајање новог и јединственог правног оквира. Активну улогу у том процесу је имала држава својим легислативним активностима. Правни оквир обезбеђења транспорта новца и других вредности у Француској је прешао дуг пут од првог Декрета из 1979. године и Закона из 1983. године, када је ова делатност по први пут била регулисана, па све до данас. Све касније легислативне активности од

стране државе су имале за циљ дефинисање јасних норми којима се уређују следећа питања: неопходности лиценцирања компанија и њихових заспослених, задаци и послови који се подводе под транспорт новца и других вредности и њихово јасно разликовање од послова које у том смислу предузимају други субјекти и државни безбедносни органи, врсте транспортних возила и услови које они морају да испуне како би омогућили безбедан транспорт, руте (трасе) кретања возила, ношење униформе од стране службеника обезбеђења (уз јасно наведене изузетке), процедуре поступања службеника обезбеђења у односу на врсту возила и врсту транспортних средстава, њихову обавезу ношења тачно одређене врсте оружја (које се носи са собом и оног које се може носити искључиво у возилу), као и ношење заштитног прслука. Што се тиче техничких система заштите, прописима су прецизно уређена и питања обавезе употребе система за неутрализацију новчаница, односно питања испуњења услова за њихову употребу, добијање одобрења за употребу од стране министра унутрашњих послова, по претходном мишљењу Техничке комисије.

Такође, француски прописи јасно и детаљно уређују обавезе компанија за транспорт новца у погледу уређености својих просторија уколико се транспортована средства налазе у њиховим просторијама. Такође, детаљно су уређене и обавезе корисника услуга компанија за транспорт новца, које се пре свега односе на уређење својих пословних просторија како би омогућиле безбедно одвијање послова од стране службеника обезбеђења. Наведено се чини путем имплементације различитих система техничке заштите и архитектонског уређења простора. Посебне обавезе су предвиђене за малопродајне објекте и објекте који су део већих пословних комплекса, као и оних објеката у којима се налазе банкомати и аутомати за уплату новца.

Постојећа правна регулатива у Француској која уређује делатност транспорта новца и других вредности од стране компанија за транспорт новца у значајној мери омогућава остваривање безбедности људи, имовине и пословања. Јасно, прецизно и детаљно су уређене процедуре и безбедносне мере у погледу одвијања транспорта новца. Омогућена је опремљеност како службеника обезбеђења, тако и транспортних возила која су свакако у функцији заштите како транспортних средстава, тако и самих службеника обезбеђења. Томе свакако доприносе и техничка средства заштите у виду уређаја за неутрализацију новца. Све претходно наведено је праћено контролом коју спроводи посебно тело у виду Националног савета за активности приватне безбедности, као и министар унутрашњих послова.

Наведена решења и искуства свакако могу послужити као пример за будуће новеле у правном оквиру приватног обезбеђења у Републици Србији. Узимајући у обзир да је Република Србија опредељена за улазак у ЕУ, њен интерес је да се упозна са правним решењима и праксом најразвијених држава ЕУ, којима свакако припада Француска. Приказ и критичка анализа правне регулативе у Француској, као и сагледавање стања и могућности у нашој земљи, свакако могу послужити као полазишта за будуће законодавне интервенције у области приватног обезбеђења и делатности транспорта новца и других вредности у нашој земљи.

ИЗБОРИ

- Arrêté du 28 avril 2000 fixant les normes minimales nécessaires à l'agrément prévu par les articles R. 613-36 et R. 613-37 du code de la sécurité intérieure, <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGIARTI000030469251/#LEGIARTI000030469251>, [19.01.2024].
- Arrêté du 9 novembre 2012 fixant les conditions techniques nécessaires à l'agrément prévu aux articles R. 613-47 à R. 613-52 du code de la sécurité intérieure, <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGIARTI000030477364/#LEGIARTI000030477364>, [29.01.2024].
- Arrêté du 28 septembre 2018 relatif aux conditions particulières d'acquisition, de détention et de conservation des armes susceptibles d'être utilisées pour l'exercice de certaines activités privées de sécurité, JORF n°0232 du 7 octobre 2018, <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGIARTI000037473354/#LEGIARTI000037473354>. [29.01.2024].
- Décret n°79-618 du 13 juillet 1979 relatif à la protection des transports de fonds, JORF du 21 juillet 1979, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000696593>, [19.01.2024].
- Décret n° 2000-376 du 28 avril 2000 relatif à la protection des transports de fonds, JORF n°0102 du 30 avril 2000, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000217177>, [19.01.2024].
- Décret n° 2000-1234 du 18 décembre 2000 déterminant les aménagements des locaux desservis par les personnes physiques ou morales exerçant l'activité de transport de fonds, JORF n°293 du 19 décembre 2000, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000755148>, [19.01.2024].
- Décret n° 2005-1122 du 6 septembre 2005 pris pour l'application de la loi n° 83-629 du 12 juillet 1983 réglementant les activités privées de sécurité et relatif à l'aptitude professionnelle des dirigeants et des salariés des entreprises exerçant des activités de surveillance et de gardiennage, de transport de fonds et de protection physique des personnes, JORF n°210 du 9 septembre 2005, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000790313>, [19.01.2024].
- Décret n° 2011-1919 du 22 décembre 2011 relatif au Conseil national des activités privées de sécurité et modifiant certains décrets portant application de la loi n° 83-629 du 12 juillet 1983, JORF n°0297 du 23 décembre 2011, <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000025015019/>, [19.01.2024].
- Loi n° 83-629 du 12 juillet 1983 réglementant les activités privées de sécurité, JORF du 13 juillet 1983, www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000320194, [19.01.2024].
- Loi n° 95-73 du 21 janvier 1995 d'orientation et de programmation relative à la sécurité, JORF n°0020 du 24 janvier 1995, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000369046>, [20.01.2024].
- Loi n° 2003-239 du 18 mars 2003 pour la sécurité intérieure, JORF n°66 du 19 mars 2003, www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000412199/, [20.01.2024].
- Loi n° 2011-267 du 14 mars 2011 d'orientation et de programmation pour la performance de la sécurité intérieure, JORF n°0062 du 15 mars 2011, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000023707312>, [20.01.2024].
- Loi n° 2021-646 du 25 mai 2021 pour une sécurité globale préservant les libertés, JORF n°0120 du 26 mai 2021, <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000043530276>, [20.01.2024].
- Regulation (EU) No 1024/2011 of the European Parliament and of the Council of 16 November 2011 on the professional cross-border transport of euro cash by road between euro-area Member States, <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/1214/oj>, [10.01.2024].
- The socio-economic added value of private security services in Europe (2013). CoESS and Aproser, fourth White paper, Madrid, <https://www.coess.org/newsroom.php?page=white-papers>. [15.02.2024].
- Thieves make off with 9 million euros in France money heist (2020), Euronews, <https://www.euronews.com/2020/08/29/thieves-make-off-with-9-million-euros-in-france-money-heist>, [10.03.2024].

- Thieves make off with €9 million in armed cash heist in Lyon (2020). France 24, <https://www.france24.com/en/20200828-thieves-make-off-with-9-million-euros-in-armed-france-cash-heist>, [10.03.2024].
- Facts and Figures - Private Security service in Europe 2013 (2013). CoESS, <https://www.coess.org/newsroom.php?page=facts-and-figures>, [16.02.2024].
- Facts and Figures - Private Security service in Europe 2015 (2017). CoESS, <https://www.coess.org/newsroom.php?page=facts-and-figures>, [16.02.2024].
- Code de la sécurité intérieure, https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LE-GITEXT000025503132/, [16.01.2024].
- Conseil national des activités privées de sécurité, Nos missions, <https://www.cnaps.interieur.gouv.fr/Le-CNAPS/Nos-missions/Nos-missions>, [17.01.2024].

ЛИТЕРАТУРА

- Bonnet, De Maillard, Roche 2015: Francois Bonnet, Jacques de Millard, Sebastian Roche. „Plural Policing of Public Places in France. Between Private and Local Policing.” *European Journal of Policing Studies*, 2(3), 285-303.
- Bresson 2021: Jonathan Bresson. „Private security and the public sector in France: regulatory processes, administrative restructuring and prospects.” *Security Journal*, 34, 541–565.
- Button, Stiernstedt 2017: Mark Button, Peter Stiernstedt. „The evolution of security industry regulation in the European Union.” *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 41(4), 245-257.
- Button, Stiernstedt 2018: Mark Button, Peter Stiernstedt. „Comparing private security regulation in the European Union.” *Policing and Society*, 28(4), 398-414.
- Van Steden-Sarre 2007: Ronald van Steden, Rick Sarre. „The Growth of Private Security: Trends in the European Union.” *Security Journal*, 20, 222-235.
- De Maillard 2005: De Jacques Maillard. „The governance of safety in France.” *Theoretical Criminology*, 9(3), 325-343.
- De Maillard, Zagrodzki 2017: Jacques de Maillard, Mathieu Zagrodzki. „Plural policing in Paris: variations and pitfalls of cooperation between national and municipal police forces.” *Policing and Society*, 27(1), 54-67.
- De Maillard, Skogan 2021: Jacques de Maillard, Wesley G. Skogan. „Policing in France.” In: *Policing in France*. Eds. Jacques de Maillard, Wesley G. Skogan, New York and London: Routledge, 1-18.
- Vuković 2020: Slaviša Vuković. *Prevenција kriminala*. Beograd: Kriminalističko-policijski univerzitet.
- Kesić 2009: Zoran Kesić. *Privatni sektor u kontroli kriminaliteta*, Beograd: Dosije studio.
- Nemeth 2018a: Charles P. Nemeth. *Private Security: An Introduction to Principles and Practice*. New York: CRC Press.
- Nemeth 2018b: Charles P. Nemeth. *Private Security and the Law*. Boca Raton: CRC Press.
- Ocqueteau 1993: Frederic Ocqueteau. „Legitimation of the private security sector in France.” *European Journal on Criminal Policy and Research*, 1(4), 108-122.
- Ocqueteau 1997: Frederic Ocqueteau. „A expansão da segurança privada na França: Privatização submissa da ação policial ou melhor gestão da segurança coletiva?” *Tempo Social*, 9(1), 185-195.
- Pashley, Cools 2012: Veerle Pashley, Marc Cools. „Private Security in Europe: towards a European private security model for the future.” In: *European Criminal Justice and Policy*. Edt. M. Cools et al., (Governance of Security Research Paper Series; Vol. 7), Maklu, 93-114.
- Paulin 2017: Cedric Paulin. *Ver sune politique publique de la sécurité privée? Réguler la sécurité privée (1983-2014)*. Thèse de doctorat. Paris: Science politique, Université Paris Saclay (COMUE).
- Poisat, Mey, Theron 2014: Paul Poisat, Michelle Mey, Anthonie Theron. „Social support key to cash in transit guards’ psychological wellbeing.” *Problems and Perspectives in Management*, 12(4-si), 312-319.

- Radivojević 2015: Nenad Radivojević. „Safety Culture in the Private Security Sector. In: *Twenty Years of Human Security: theoretical Foundations and Practical Applications.*” Eds. Ivica Đorđević, Marina Glamotčak, Svetlana Stanarević, Jasmina Gačić. Beograd: Faculty of Security Studies, 129-138.
- Radivojević 2017: Nenad Radivojević. „General Trends and Preconditions in Development of Public-Private Partnership in the Area of Security.” In: Archibald Reiss Days, Thematic conference proceedings of international significance, Editor-in-Chief: Biljana Simeunović-Patić, Belgrade: Academy of Criminalistic and Police Studies, 2, 143-150.
- Радивојевић 2019: Ненад Радивојевић. *Јавно-приватно партнерство у области јавне безбедности у развијеним земљама са посебним освртом на Републику Србију.* Докторска дисертација. Нови Сад: Правни факултет у Новом Саду.
- Radojković Ilić 2016: Katarina Radojković. *Francuski jezik u pravu.* Beograd: Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet.
- Stajić 2008: Ljubomir Stajić. „Pravni okvir privatne bezbednosti u svetlu savremenog shvatanja pojma bezbednosti.” *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 42(1-2), 373-390.
- Стајић, Лукић 2011: Љубомир Стајић, Татјана Лукић. *Право приватне безбедности.* Нови Сад: Правни факултет у Новом Саду.
- Стајић, Мандић 2014: Љубомир Стајић, Горан Мандић. „Неке контроверзе Закона о приватном обезбеђењу.” *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 48(2), 131-150.
- Стајић, Мандић, Радивојевић 2021: Љубомир Стајић, Горан Мандић, Ненад Радивојевић. „Приватна безбедност и јединствен систем прекограничног (обезбеђења) транспорта новца између земаља чланица Еврозоне.” *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 55(1), 47-65.
- Scheerlinck, Buts, Cools, Reniers 2020: Glenn Scheerlinck, Caroline Buts, Marc Cools, Genserik Reniers. „The impact of regulation on private security industry dynamics.” *European Journal of Law and Economics*, 50, 223–240.
- Hardyns, Cools, Maes 2020: Wim Hardyns, Marc Cools, Olivier Maes. „A critical approach of cash-in-transit regulation and organisation from a situational crime prevention perspective.” *Security Journal*, 33, 515–530.
- Hess 2009: Karen M. Hess. *Introduction to Private Security.* Fifth Edition, Wadsworth: Cengage Learning.
- Wyvekens 2009: Anne Wyvekens. „The evolving story of crime prevention in France.” In: *Crime Prevention Policies in Comparative Perspective.* Eds. Adam Crawford, London: Willan Publishing, 110-129.

Nenad P. RADIVOJEVIĆ

PRIVATE SECURITY AND TRANSPORT OF MONEY AND OTHER
VALUABLES IN FRANCE – HISTORICAL AND LEGAL ASPECTS

SUMMARY

One of the challenges faced by most countries today is adopting an appropriate legal framework to regulate the most important issues of private security activities. Certainly, one of these issues is the services provided by private security companies, which include the activity of securing the transport of money and other valuables.

France, as a member state of the European Union, has a specific legal framework. The subject of this paper is the analysis of the legal framework regulating private security activities concerning the transport of money and other valuables. In this regard, the historical development of the legal framework will be particularly analyzed. Additionally, the provisions of the current Code of Internal

Security (*Code de la sécurité intérieure*) will be analyzed, which, among others, regulate the following issues: performing tasks of transportation of money and other valuables; conditions that transport vehicles must meet; types of transport vehicles; transport vehicle crew (wearing a uniform, protective vest and weapons) and technical protection systems.

Keywords: private security, transport of money and other valuables, cash-in-transit, legal framework, France.